

men det skal stee derved, at man træffer saadanne Lovbestemmelser med Hensyn til de forffjellige Forhold, at Godseierne blive kjede af at have Fæstegods og derfor frivillig ville indlade sig paa at sælge. Denne Vej maae vi altsaa gaae, og denne Vej vide vi, at de Herrer ville gaae med for at faae Fæstegods afkøbt. De have udtalt sig i saa Henseende og ere gaaede meget vidt. De have underkrevet Uttringer som disse: „Allmeenvellet kan kræve Lovbestemmelser, der indskrænke Eierens frie Raadighed med Hensyn til Brugen af hans Jord; det kan efter Omstændighederne kræve Bestemmelser, der ordne Jordsfordelingen og sætte Grændser for Størrelsen af de Jordkvanta, der tør samles paa Enkeltens Hænder.“ Men saa hedder det længere hen, at de udtrykkelig ville forvare sig mod, at man skulde tillægge Lovgivningsmagten den Anskuelse, som man ellers maatte befrygte, at der kunde blive tillagt den, idet de sige, at det ingenlunde er Meningen, at man nu skulde „lægge Hænderne i Skjødets og standse Bestræbelserne for at søge yderligere Midler til Diemedets Opnaaelse.“ Naar de da nærmere skulle betegne disse yderligere Midler, antydes der vel enkelte, men det Hele ender med Antydningen om, at man maatte stræbe hen til, hvad jeg udtrykker med mine egne Ord saaledes: at det bliver Godseierne selv, der ønske jo før jo hellere at sælge deres Fæstegods. De have fundet, sige de, en vis Antydning til denne Fremgangsmaade i nogle af de Paragrapher i det Lovforslag, som jeg har havt den Ære at indbringe her i Thinget, nemlig de Paragrapher, som stille Godseierne udenfor Loven, naar han fremlægger fuldstændige Salgsplaner, der findes billige og antagelige af den af den lovgivende Magt udnævnte Commission. Derfor opfordrer det Regjeringen til at sørge for at foretage omfattende Undersøgelser om Indsættningernes og Fæsteafgifternes Størrelse paa de forffjellige Godser, om hvorvidt disse Udredelser efterhaanden ere stegne, og i hvilket Forhold de staae til de opnaaede Salgspriser. Saadanne nøiere Undersøgelser ønske de, at Regjeringen vil foretage, navnlig gennem Fæsteprotocollerne, Skjode- og Pantebøgerne og Indberetninger fra Lehu og Stamhuse; her er ikke nævnt, men jeg an-

tager, det ogsaa maa indbefattes derunder, de Dphlysninger, som maatte kunne faaes af selve Fæsterne paa disse Godser, fra hvilke ogsaa meget værdifulde Dphlysninger ville kunne faaes. Man taler derefter om det Lys, en saadan Undersøgelse vilde kaste over Tilstanden, og at man da maatte overveie, „om ikke Lovgivningsmagten ved Anvendelse af Statens Bestatningsmyndighed eller ved nye regulerende Bestemmelser, sluttende sig til de tidligere, som Godsvæsenet har været underkastet, burde stræbe hen til kraftigere end hidtil at modvirke Tilbøieligheden til at holde Fæstegods samlet, hvor en saadan Tilbøielighed endnu maatte være tilstede“ —, altsaa igjennem saadanne offentlige Foranstaltninger at modvirke Tilbøieligheden til at holde Fæstegods samlet. Naar dette nu er, hvad jeg efter den Stæbne, det Forsøg, der her har været gjort, har havt, mener, er at slaae ind paa en Vej til Afgjørelse, og naar man seer saa store og mægtige Godseiere, som her er Tale om, seer deres kraftige og indflydelsesrige Vistand i det andet Thing, saa troer jeg, at dette er den praktiske Vej, man bør gaae, og naar man vil gaae den, saa mener jeg, at allerede det Forslag, der her er stillet under Nr. 1, fortjener megen Opmærksomhed. Jeg kan nemlig ikke troe Andet, end at de Herrer, der her have antydet os denne Vej til at modvirke Tilbøieligheden til at holde Fæstegods samlet, nødvendigvis efter deres egen Anvisning, naar denne Lov kommer tilbage og indeholder blot en simpel Ophævelse af § 11 i Forordningen af 1792, maae gaae med, thi dette vilde være det kraftigste Bevitis for Oprigtigheden af, hvad de have sagt i Betænkningen, og jeg er overbevist om, at de ikke vilde undlade at gjøre det. Man vilde altsaa endnu i denne Samling have en Ud- sigt til at faae en Lov vedtagen af begge Thing, som ophævede denne § 11, og jeg tør antage og haabe, at det nye Ministerium, der vil blive dannet, — som vi haabe inden ret lang Tid — ikke vilde begynde sin Indtræden i Regjeringen med at tilraade Hans Majestæt at anvende sit Veto paa en Lov, der var vedtagen af begge Thing. Jeg troer altsaa, at der slet ikke er ringe Ud- sigt til at faae en saadan Lov sat igjennem, og dette er